

BOERENLEED

In 1714 werden de boeren getroffen door een epidemie van veepest. Veel pachters zagen bijna al hun koeien sterven, en de besmetting hield jaren aan. Het gevolg was dat de landerijen moeilijk te verhuren bleken. Zo bleef het grootste stuk land van het huis, de 15,3 morgen weide- en hooiland aan de Lee in Berkel bij het Pijnackerse Meer in 1716 onverhuurd. Om het voor verloedering te behoeden, moest het huis besluiten het dan maar een jaar voor eigen rekening met schapen en mestvee te beweiden.

Halverwege de achttiende eeuw volgde een tweede explosie van de veepest, die nog veel heviger was dan de vorige. De Delfgauwse veehouder Paulus Abramsz van der Spek hield in die jaren een aantekenschrift bij waarin hij de rampen die de boeren troffen, afschilderde als de zevenjarige plagen uit de Bijbel. Het begon in 1744: *'In het ijnde van de somer hoorden men dat in Vrankrijk en in Noord-Holland de beeste begon te sterven en op den 21 november hoorde ik segge dat bij Pieter Melieef wonende tussen 's Hage en Scheveningen een beest gestorven was en 25 beesten siek stonden. Dese siekte en sterfte onder de runderen liep wonderlijk schielijk gansch Holland door. Waar men quam men sag dode lighame van runderen. In den tijd van agt of veertien dage stierf doorgaans een gehele stalling leeg en daar bleven, de ene stal door den andere gerekent, van tien besse omtrent één over. Men begon alle middelen in het werk te stellen, maar het behaagde de heere godt niet.*

In mej 1745 was het een wonder een bouwman te vinden die sijn beeste niet verloren hadde en men meende dat ter geene rundvee te krijgen soude wesen maar die kwamen in een grotee overvloed te mart.' Wie ze kon kopen, meende het oordeel te kunnen ontlopen. 'Maar des heren toren was over ons ontstoken. Daar quamen veele duijsende beesten die dood of siek hier aan het land quamen of kort na haar ankomst storven.'

In 1746 kwam daarbij *'nog een ander oordeel over ons, namentlijk een menigte van muijsen die in de mijtijd rees veel vermenigvuldigde dog die om de wijnige beesten die men hadde in het hooi en weijland nog niet veel wierde getelt. Maar in de korenlanden droevig veel schade deden. Den bouwman ver-*

Prent van Gods slaande hand over Nederland door de sterfte onder het rundvee, getekend en gegraveerd door Jan Smit, gedrukt in Alkmaar in 1745. (Rijksarchief in Noord-Holland, Haarlem)

hujgde sig in het voorseide jaar over het overvloedig graangewas, maar dese somer moest hij treuren als hij in het velt quam en sag hoe sijn koren door de muijsen verwoest wierd. Soodat den eene boer door den andere gerekent omtrent een derde part van een gewas van het velt kreeg.' In 1747 hiel de runderpest nog steeds aan. 'So dat op het ijnde van het jaar 1747 wijnig beeste in ons lant waren overgebleven die de pest siekte niet gehad hadden. De boulie-

den begonnen seer te sinnen op de runderen die van de besmetting genese waren en men begon 250 en 300 gulden voor een hollandse koe te geven hoewel de selve evenwel door andere siektes konde werden weggerukt.'

'Schoon de siekte niet geheel ophielt, liep 1748 egter seer gesegent af. In het ijnde van het jaar 1748 begon de sterfte sig weer seer te verheffen en daar storven dese winter weder een onnoemelijk getal beesten. In het jaar 1749 storven het ganse jaar door seer veele beesten.'

De winter van 1750 bracht eindelijk de verlossing. Ze was *'zeer droog en aangenaam. Vele jonge beesten waren de hele winter niet eens op stal geweest en de melkkoeien bracht men al voor mei in het land, want daar was gras in overvloed.'*